

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO

14 päivänä syyskuuta 1999 *

Asiassa C-310/97 P,

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään oikeudellisen yksikön virkamies W. Wils, prosessiosoite Luxemburgissa c/o saman yksikön virkamies C. Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg,

valittajana,

jossa valittaja vaatii muutoksenhaussaansa Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen (laajennettu toinen jaosto) asiassa T-227/95 Assi-Domän Kraft Products ym. vastaan komissio, 10.7.1997 antaman tuomion (Kok. 1997, s. II-1185) kumoamista,

vastapuolina ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa käydyn oikeudenkäynnin kantajat

AssiDomän Kraft Products AB, kotipaikka Tukholma,

Iggesunds Bruk AB, kotipaikka Örnköldsvik (Ruotsi),

Korsnäs AB, kotipaikka Gävle (Ruotsi),

MoDo Paper AB, kotipaikka Örnköldsvik (Ruotsi),

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

Södra Cell AB, kotipaikka Växjö (Ruotsi),

Stora Kopparbergs Bergslags AB, kotipaikka Falun (Ruotsi), ja

Svenska Cellulosa AB, kotipaikka Sundsvall (Ruotsi),

edustajinaan solicitor J. E. Pheasant, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto Loesch & Wolter, 11 rue Goethe,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti G. C. Rodríguez Iglesias, jaostojen puheenjohtajat P. J. G. Kapteyn, J.-P. Puissochet, G. Hirsch ja P. Jann sekä tuomarit J. C. Moitinho de Almeida, C. Gulmann, J. L. Murray, D. A. O. Edward, H. Ragnemalm, L. Sevón, M. Wathelet (esittelevä tuomari) ja R. Schintgen,

julkisasiamies: D. Ruiz-Jarabo Colomer,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies H. A. Rühl,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan asianosaisten esittämät suulliset huomautukset 8.12.1998 pidetyssä istunnossa, jossa komissiota edusti W. Wils ja AssiDomän Kraft Products AB:tä ym. J. E. Pheasant ja solicitor M. Levitt,

kuultuaan julkisasiamiehen 28.1.1999 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Euroopan yhteisöjen komissio on 4.9.1997 yhteisöjen tuomioistuimeen toimittamallaan valituksella hakenut muutosta EY:n tuomioistuimen perussäännön 49 artiklan nojalla ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-227/95, AssiDomän Kraft Products ym. vastaan komissio, 10.7.1997 antamaan tuomioon (Kok. 1997, s. II-1185; jäljempänä valituksen kohteena oleva tuomio), jolla kumottiin komission päätös, joka sisältyy sen 4.10.1995 päivätyyn kirjeeseen (jäljempänä 4.10.1995 tehty päätös) ja jolla hylättiin AssiDomän Kraft Products ym:n 24.11.1993 tekemä vaatimus siitä, että ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklan soveltamisesta 19 päivänä joulukuuta 1984 tehtyä komission päätöstä 85/202/ETY (IV/29.725 — Sellu) (EYVL 1985, L 68, s. 1; jäljempänä sellupäätös) on tarkasteltava uudelleen yhdistetyissä asioissa C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 ja C-125/85—C-129/85, Ahlström Osakeyhtiö ym. vastaan komissio, 31.3.1993 annetun yhteisöjen tuomioistuimen tuomion (jäljempänä sellutuomio) valossa.

Tosiseikat, jotka on esitetty ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa

- 2 Valituksen taustalla olevat tosiseikat ilmenevät valituksen kohteena olevasta tuomiosta seuraavasti.
- 3 Sellupäätöksessään komissio totesi, että jotkut niistä 43:sta, joille päätös on osoitettu, olivat rikkoneet ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa (josta on tullut EY:n perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohta, josta puolestaan on tullut EY 81 artiklan 1 kohta) muun muassa siten, että ne olivat yhdenmu-kaistaneet valkaistun sulfaattisellun hinnat.

- 4 Sellupäätöksen 1 artiklassa luetellaan ne menettelyt, joilla komissio on katsonut 85 artiklaa rikitun, yksilöidään kuhunkin tällaiseen menettelyyn osallistuneet niistä, joille päätös on osoitettu, ja todetaan merkitykselliset ajanjaksot.
- 5 Komissio toteaa sellupäätöksen 1 artiklan 1 kohdassa, että ruotsalaiset tuottajat, lukuun ottamatta Billerud-Uddeholmia ja Uddeholm AB:tä, sekä muut tuottajat, jotka olivat suomalaisia, amerikkalaisia, kanadalaisia ja norjalaisia, olivat yhdenmukaistaneet "Euroopan talousyhteisöön myytävän valkaistun sulfaattisellun hintoja" joko koko ajan tai osan aikaa vuodesta 1975 vuoteen 1981. Tämän artiklan 2 kohdan mukaan kaikki ruotsalaiset tuottajat olivat rikkoneet perustamissopimuksen 85 artiklaa yhdenmukaistamalla liiketoimien todelliset hinnat, joita ne sovelsivat yhteisössä ainakin Belgiassa, Ranskassa, Saksassa, Alankomaissa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa toimiville asiakkaille myytävään valkaistuun sulfaattiselluun.
- 6 Sellupäätöksen 3 artiklassa komissio määräsi 50 000—500 000 ecun suuruisia sakkoja lähes kaikille niille, joille päätös oli osoitettu, ja näiden joukossa oli ruotsalaisista adressaateista yhdeksän.
- 7 Viimeksi mainitut yritykset päättivät olla nostamatta kumoamiskannetta sellupäätöstä vastaan ja maksoivat niille määrätyt sakot. Sitä vastoin 26 muuta tuottajaa tai niiden seuraajaa niistä 43:sta, joille päätös oli alun perin osoitettu, nostivat ETY:n perustamissopimuksen 173 artiklan (josta on muutettuna tullut EY:n perustamissopimuksen 173 artikla, josta puolestaan on muutettuna tullut EY 230 artikla) nojalla kumoamiskanteen.
- 8 Yhteisöjen tuomioistuin kumosi sellupäätöksen 1 artiklan 1 ja 2 kohdan, joissa perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan rikkomiset oli todettu. Yhteisöjen tuomioistuin poisti kanteen nostaneille yrityksille määrätyt sakot tai alensi niiden määrää.

- 9 Tämän asian kannalta merkityksellinen osa sellutuomion tuomiolauselma-
kuuluu seuraavasti:

”1) Perustamissopimuksen 85 artiklan soveltamisesta 19 päivänä joulukuuta
1984 tehdyn komission päätöksen 85/202/ETY 1 artiklan 1 kohta kumo-
taan.

2) Edellä mainitun päätöksen 1 artiklan 2 kohta kumotaan.

— —

7) Kantajille määrätyt sakot poistetaan lukuun ottamatta Finncelliä ja lukuun
ottamatta Canforia, MacMillania, St Annea ja Westaria, joille määrätyt
sakot alennetaan 20 000 ecuun.

— — ”

- 10 AssiDomän Kraft Products ym., jotka eivät olleet nostaneet kannetta sellupää-
töksen kumoamiseksi, vaativat 24.11.1993 päivätyllä kirjeellä komissiota tar-
kastelemaan uudelleen niiden oikeusasemaa tuomion valossa, vaikka tuomio ei
koskenut niitä, ja palauttamaan niiden maksamista sakoista sen osuuden, joka
ylitti 20 000 ecua, mitä summaa yhteisöjen tuomioistuimien oli pitänyt tiettyjen
kantajien kohdalla oikeana määränä niistä kilpailusääntöjen rikkomisista, joiden
osalta sellupäätöstä ei kumottu. Ne väittivät muun muassa, että ne olivat samassa
asemassa muiden tuottajien kanssa sellutuomion tuomiolauselman 1 ja 2 kohdan
osalta ja että yhteisöjen tuomioistuimen päätöstä torjua komission päätöksessään
omaksuma kanta, jonka mukaan ne, joille sellupäätös oli osoitettu, olisivat

yhdenmukaistaneet valkaistun sulfaattisellun hinnat sekä yhteisössä toteuttamiensa liiketoimien hinnat, olisi pitänyt soveltaa myös niihin.

- 11 Asiassa käydyn kirjeenvaihdon jälkeen, jossa ruotsalaiset yritykset ja komissio olivat esittäneet yksityiskohtaisesti kantansa siitä, voidaanko sellutuomio ulottaa koskemaan myös niitä, joille sellupäätös oli ollut osoitettu mutta jotka eivät olleet riitauttaneet sitä määräajassa, kilpailuasioista vastaava komission jäsen ilmoitti 4.10.1995 päivätyllä kirjeellä hylänneensä yritysten esittämän palauttamisvaatimuksen seuraavasti:

"I do not see any possibility to accept your request. Article 3 of the decision imposed a fine on each of the producers on an individual basis. Consequently, in point 7 of the operative part of its judgment, the Court annulled or reduced the fines imposed on each of the undertakings who were applicants before it. In the absence of an application of annulment on behalf of your clients, the Court did not and indeed could not annul the parts of Article 3 imposing a fine on them. It follows that the obligation of the Commission to comply with the judgment of the Court has been fulfilled in its entirety by the Commission reimbursing the fines paid by the successful applicants. As the judgment does not affect the decision with regard to your clients, the Commission was neither obliged nor indeed entitled to reimburse the fines paid by your clients.

As your clients' payment is based on a decision which still stands with regard to them, and which is binding not only on your clients but also on the Commission, your request for reimbursement cannot be granted."

["En voi mitenkään hyväksyä pyyntöänne. Päätöksen 3 artiklassa määrättiin sakot kullekin tuottajalle erikseen. Tästä syystä yhteisöjen tuomioistuin poisti sakot tai alensi niitä tuomionsa tuomiolauselman 7 kohdassa kunkin kantajana olleen yrityksen osalta. Koska päämiehenne eivät olleet nostaneet kumoamiskannetta, yhteisöjen tuomioistuin ei kumonnut 3 artiklan niitä osia, joissa pää-

miehille oli määrätty sakkoja, eikä se olisi voinutkaan kumota niitä. Tästä seuraa, että komissio on kokonaisuudessaan täyttänyt velvollisuutensa noudattaen yhteisöjen tuomioistuimen tuomiota, kun se on palauttanut asian voittaneiden kantajien maksamat sakot. Koska tuomio ei koske päätöstä päämiestenne osalta, komissio ei ole velvollinen palauttamaan päämiestenne maksamia sakkoja eikä sillä ole oikeuttakaan tehdä sitä.

Koska päämiestenne maksamat sakot perustuvat päätökseen, joka on edelleen voimassa heitä kohtaan ja joka sitoo sekä päämiehiänne että komissiota, palauttamispyyntöönne ei voida suostua.”]

- 12 Valitusasian vastaajat vaativat 4.10.1995 tehdyn komission päätöksen kumoamista ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 15.12.1995 toimittamallaan kanteella.

Kanteen käsittely ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa

- 13 Valitusasian vastaajien ainoa kanneperuste oli se, että komissio on 4.10.1995 tekemällään päätöksellä jättänyt noudattamatta sellutuomiosta johtuvia oikeudellisia seurauksia.
- 14 Kanneperusteen ensimmäisessä osassa valitusasian vastaajat totesivat, ettei komissio ollut noudattanut sitä yhteisön oikeuden periaatetta, jonka mukaan kumoamistuomio tekee kanteen kohteena olleen toimen pätemättömäksi kaikkia kohtaan (*erga omnes*) takautuvasti (*ex tunc*).

- 15 Kanneperusteensa toisessa osassa valitusasian vastaajat vetosivat siihen, että komissio oli rikkonut EY:n perustamissopimuksen 176 artiklan 1 kohtaa (josta on tullut EY 233 artiklan 1 kohta), jonka mukaan ”toimielimen, jonka säädös on julistettu mitättömäksi tai jonka laiminlyönti on julistettu tämän sopimuksen vastaiseksi, on toteutettava yhteisön tuomioistuimen tuomion täytäntöön panemiseksi tarvittavat toimenpiteet”.
- 16 Valitusasian vastaajien mukaan tämä sopimusmääräys velvoitti komission toteuttamaan kyseiset toimenpiteet sekä asian asianosaisiin että muihin oikeusalamaisiin nähden. Komission olisi pitänyt tällä perusteella tarkastella vastaavat tapaukset uudelleen sellutuomion ja erityisesti sen perustelujen kannalta. Väitteensä tueksi valitusasian vastaajat vetosivat yhdistetyissä asioissa 97/86, 193/86, 99/86 ja 215/86, Asteris ym. vastaan komissio, 26.4.1988 annettuun tuomioon (Kok. 1988, s. 2181).

Valituksen kohteena oleva tuomio

- 17 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi kanneperusteen ensimmäisen osan.
- 18 Se totesi aluksi, tuomionsa 56 ja 57 kohdassa, että vaikka sellupäätös onkin yhden ainoan päätöksen muotoon laadittu ja siinä muodossa julkaistu, sitä on tarkasteltava nippuna yksittäistapauksissa tehtyjä päätöksiä, joissa todetaan, millä tavalla kunkin yrityksen, jolle päätös on osoitettu, on katsottu rikkoneen kilpailusääntöjä, ja määrätään mahdollisesti sakko, kuten päätöksen päätösosassa ja erityisesti sen 1 ja 3 artiklassa nimenomaisesti todetaan.
- 19 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi tuomionsa 58 kohdassa, että jos joku, jolle sellupäätös on osoitettu, ei ole nostanut päätöksestä 173 artiklan mukaista kumoamiskannetta itseään koskevilta osin, päätös pysyy voimassa sen

osalta ja velvoittaa sitä kaikilta osin (ks. vastaavasti asia C-188/92, TWD Textilwerke Deggendorf, tuomio 9.3.1994, Kok. 1994, s. I-833, 13 kohta).

- 20 Tuomionsa 60 kohdassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi lisäksi, että yhteisöjen tuomioistuin tai ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi ratkaista kumoamiskannetta käsittelevässä oikeudenkäynnissä vain asianosaisten sen tutkittavaksi saattaman oikeudenkäynnin kohteen, minkä vuoksi sellupäätöksen kaltainen päätös voidaan kumota vain niiden adressaattien osalta, jotka olivat valittaneet päätöksestä yhteisöjen tuomioistuimeen.
- 21 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo tämän vuoksi tuomionsa 61 kohdassa, että yhteisöjen tuomioistuimen tuomion tuomiolauselman 1 ja 2 kohtaa on tulkittava siten, että sellupäätöksen 1 artiklan kaksi ensimmäistä kohtaa on kumottu vain niiltä osin, kuin ne koskevat yhteisöjen tuomioistuimessa asian voittaneita asianosaisia. Tätä käsitystä tukee sen mukaan myös sellutuomion tuomiolauselman 7 kohta, jossa todetaan, että ainoastaan ”kantajille määrätyt sakot” poistetaan tai niitä alennetaan.
- 22 Sitä vastoin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hyväksyi kanneperusteen toisen osan.
- 23 Tuomionsa 69 kohdassa se totesi, että perustamissopimuksen 176 artikla ei sulje pois sitä, että kumoamistuomiosta on tehtävä päätelmiä muiden kuin kanteen nostaneiden yksityisten osalta.
- 24 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin perusteli tämän kantansa yhdistetyissä asioissa 42/59 ja 49/59, Snpat vastaan korkea viranomainen, 22.3.1961 annetun tuomion 70 kohdalla (Kok. 1961, s. 99 ja 159—161; Kok. Ep. I, s. 95).

- 25 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi tuomionsa 71 ja 72 kohdassa, että tätä oikeuskäytäntöä voitiin soveltaa esillä olevaan asiaan seuraavien kolmen seikan vuoksi.
- 26 Ensinnäkin yhteisöjen tuomioistuimen kumoamat yksittäispäätökset ja ne päätökset, joita ei ole riitautettu oikeusteitse, on tehty yhden ja saman hallinnollisen menettelyn päätteeksi.
- 27 Toiseksi on todettava, että valitusasian vastaajille määrättiin sakkoja sillä perusteella, että niiden katsottiin rikkoneen perustamissopimuksen 85 artiklaa; tämän saman rikkomisen osalta sellutuomiassa päätös kumottiin niiden adressaattien osalta, jotka olivat nostaneet perustamissopimuksen 173 artiklan nojalla kanteen.
- 28 Kolmanneksi on vielä todettava, että valitusasian vastaajiin kohdistuvat yksittäispäätökset perustuvat niiden mukaan samoihin tosiasioita koskeviin toteamuksiin ja samoihin taloudellisiin ja oikeudellisiin arviointeihin, joiden osalta päätös kumottiin sellutuomiassa.
- 29 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi näin ollen tuomionsa 72 kohdassa laillisuusperiaatteeseen viitaten, että asianomainen toimielin voi olla perustamissopimuksen 176 artiklan perusteella velvollinen tutkimaan kohtuullisen ajan kuluessa tehdystä vaatimuksesta, onko sen ryhdyttävä toimenpiteisiin asian voittaneiden asianosaisten lisäksi niitä kohtaan, joille kumottu toimi on osoitettu, mutta jotka eivät ole nostaneet siitä kumoamiskannetta.
- 30 Tämän jälkeen se totesi 73 kohdassa, että oli määriteltävä, mitä velvollisuuksia sellutuomiosta johtuu, ja selvitettävä edellä esitettyjen periaatteiden perusteella, missä määrin tuomio velvoitti komission tarkastelemaan uudelleen ruotsalaisten adressaattien oikeusasemaa sellupäätöksen kannalta, minkä vuoksi sekä tuomiolauselma että tuomion perustelut oli tutkittava.

- 31 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi tältä osin tuomionsa 74 kohdassa, että komission on noudatettava tuomion tuomiolauselman lisäksi tuomion perusteluja, sillä perusteluissa yksilöidään täsmällisesti se kohta, joka on katsottu lainvastaiseksi, ja nimenomaan niistä käyvät ilmi tarkasti ne syyt, joiden vuoksi tuomiolauselmassa mainittu kohta on katsottu lainvastaiseksi (em. asiassa Asteris ym. v. komissio annetun tuomion 27 kohta).
- 32 Todeten, että vaikka katsottaisiinkin, että tiettyjä asiakirjoja voitaisiin pitää perusteena sille, että sellupäätöksen päätösoosan kaikki toteamukset tai osa niistä olisivat perusteltuja ruotsalaisia adressaatteja kohtaan (ks. tältä osin 31.3.1993 annettuun tuomioon liittyvän julkisasiamies Darmonin ratkaisuehdotuksen 464—476 kohta), yhteisöjen tuomioistuin on kuitenkin hylännyt komission tärkeimmän todisteen, jota se on käyttänyt kaikkia niitä vastaan, joille sellupäätös on osoitettu, näyttääkseen toteen hintojen yhdenmukaistamisen ja siis perustamissopimuksen 85 artiklan rikkomisen, minkä vuoksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätyi tuomionsa 84 kohdassa siihen, että tuomio selvästikin vaikuttaa ruotsalaisia adressaatteja kohtaan tehtyihin toteamuksiin.
- 33 Näiden seikkojen perusteella ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi tuomionsa 85 kohdassa, että komission oli perustamissopimuksen 176 artiklan ja hyvän hallintotavan mukaisesti tarkasteltava uudelleen sellutuomion perustelujen valossa sellupäätöksen laillisuutta ruotsalaisia adressaatteja koskevilta osin ja arvioitava, oliko tarkastelun perusteella syytä palauttaa maksetut sakot.
- 34 Lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi tuomionsa 86 ja 87 kohdassa, että edellä mainitussa asiassa TWD Textilwerke Deggendorf annettu tuomio ei ole tällaisen johtopäätöksen esteenä, koska valitusasian vastaajille ei annettu mahdollisuutta kiertää kanteen nostamisen määräaikoja eikä niin ollen myöskään sellupäätöksen lopullisuutta niitä kohtaan. Toisin kuin edellä mainitussa asiassa TWD Textilwerke Deggendorf, jossa kyseessä ollut yritys yritti vedota ennakkoratkaisumenettelyssä sellaisen päätöksen lainvastaisuuteen, josta se ei ollut nostanut kannetta 173 artiklassa olevassa määräajassa, nyt esillä olevassa tapauksessa tuomioistuinvalvonta ei kohdistu alkuperäiseen päätökseen eli sellupäätökseen, vaan uuteen, perustamissopimuksen 176 artiklan nojalla tehtyyn päätökseen. Tätä vastaan nostettu kanne voitiin siis tutkia.

- 35 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi tuomionsa 92 kohdassa, että siltä osin kuin komissio päätyisi sellutuomion perustelujen valossa tapahtuvan sellupäätöksen uudelleentarkastelun perusteella siihen, että tietyt toteamukset, joiden mukaan ruotsalaiset adressaatit olivat osallistuneet perustamissopimuksen 85 artiklan vastaisiin menettelyihin, olisivat lainvastaisia, sillä olisi oikeus palauttaa näiden toteamusten perusteella maksetut sakot. Tässä tapauksessa komission myös täytyisi laillisuusperiaatteen ja hyvän hallintotavan mukaisesti palauttaa vailla oikeudellista perustaa olevat sakot, koska muuten perustamissopimuksen 176 artiklan tehokas vaikutus estettäisiin kokonaan.
- 36 Koska komission 4.10.1995 tekemässä päätöksessä on oikeudellinen virhe siltä osin, kuin siinä todetaan, ettei komissiolla ollut velvollisuutta eikä oikeutta palauttaa valitusasian vastaajien maksamia sakkoja, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumosi sen.

Muutoksenhaku

- 37 Muutoksenhaussa komissio vetoaa kolmeen valitusperusteeseen, eli perustamissopimuksen 176 artiklan rikkomiseen, perustamissopimuksen 173 ja EY:n perustamissopimuksen 189 artiklan (josta on tullut EY 249 artikla) väärään soveltamiseen sekä valituksen kohteena olevan tuomion tuomiolauselman perustelujen ristiriitaisuuteen.
- 38 Komissio toteaa ensimmäisenä valitusperusteenaan, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on omaksunut liian laajan tulkinnan perustamissopimuksen 176 artiklassa tarkoitetuista, yhteisöjen tuomioistuimen tuomion täytäntöönpanoa koskevista toimenpiteistä velvoittamalla komission tarkastelemaan tilannetta uudelleen ja palauttamaan niiden adressaattien maksamat sakot, jotka eivät olleet riittäneet päätöstä oikeusteitse määrääjassa.
- 39 Kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin itse on valituksen kohteena olevan tuomion 56 kohdassa korostanut, ”sellupäätöstä, vaikka se onkin yhden ainoan

päätöksen muotoon laadittu ja siinä muodossa julkaistu, on tarkasteltava nip-puna yksittäistapauksissa tehtyjä päätöksiä, joissa todetaan, millä tavalla kunkin yrityksen, jolle päätös on osoitettu, on katsottu rikkoneen kilpailusääntöjä, ja määrätään mahdollisesti sakko.” Valituksen kohteena olevan tuomion 60 kohdan mukaan tällainen päätös voidaan kumota vain siltä osin kuin se koskee yhteisöjen tuomioistuimessa asiansa voittaneita adressaatteja ja 58 kohdan mukaan päätös pysyy voimassa ja on velvoittava niiden adressaattien osalta, jotka eivät ole nostaneet kumoamiskannetta.

- 40 Komission mukaan tästä seuraa välttämättä, että perustamissopimuksen 176 artiklassa tarkoitettujen ”yhteisön tuomioistuimen tuomion täytäntöön panemiseksi tarvittavien toimenpiteiden” toteuttaminen merkitsee vain niiden sakkojen palauttamista, jotka on määrätty yhteisöjen tuomioistuimessa asian voittaneille. Komissiolla ei näin enää ole velvollisuutta tarkastella päätöksiä uudelleen niiden adressaattien osalta, jotka eivät olleet nostaneet kumoamis-kannetta, koska yhteisöjen tuomioistuimen tuomio ei koske näitä päätöksiä.
- 41 Perustamissopimuksen 176 artiklan muunlainen tulkinta loukkaisi yhdenvertai-sen kohtelun periaatetta, koska valitusasian vastaajat saisivat perusteetonta etua suhteessa niihin yrityksiin, jotka vastaajista poiketen ovat ottaneet kumoamis-kanteen nostamisesta aiheutuvan, erityisesti taloudellisen riskin. Komissio korostaa tässä, että ”elleivät ne olisi voittaneet asiaa, valitusasian vastaajat eivät varmastikaan olisi ehdottaneet osallistuvansa kanteen nostaneiden kulujen kor-vaamiseen, mutta koska ne voittivat asian, ne haluavat ilmaislipun matkalle, jonka muut ovat kustantaneet”.
- 42 Toisessa valitusperusteessaan komissio väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on rikkonut perustamissopimuksen 173 artiklaa kahdella eri tavalla ja perustamissopimuksen 189 artiklaa.
- 43 Viitaten edellä mainitussa asiassa TWD Textilwerke Deggendorf annettuun tuomioon komissio toteaa yhtäältä, että kun se, jolle päätös on osoitettu, ei ole nostanut kannetta perustamissopimuksen 173 artiklassa määrättyssä määrä-ajassa, kyseinen päätös tulee sen osalta lopulliseksi.

- 44 Valituksen kohteena oleva tuomio mahdollistaa komission mukaan kuitenkin sen, että se, jolle päätös on osoitettu ja jolle se on vastainen, voi siitä huolimatta, ettei se ollut tätä riitauttanut, asettaa päätöksen kyseenalaiseksi useiden vuosien kuluttua sellaisen tuomion perusteella, jolla kumotaan vastaava päätös, joka on annettu yhteisessä menettelyssä. Näin perustamissopimuksen 173 artiklassa aseterulla kahden kuukauden määräajalla ei olisi enää mitään asiallista merkitystä.
- 45 Toisaalta valituksen kohteena olevassa tuomiossa sovelletaan väärin perustamissopimuksen 173 artiklassa implisiittisesti vahvistettua periaatetta, jonka mukaan kukaan ei voi nostaa kannetta toisen puolesta. Tässä artiklassa määrätään nimittäin, että luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö voi nostaa kanteen ainoastaan sille osoitetusta tai sitä suoraan tai erikseen koskevasta päätöksestä.
- 46 Lisäksi valituksen kohteena olevassa tuomiossa ei komission mukaan oteta huomioon päätösten luonnetta yksittäistapauksina, joten siinä rikotaan näin perustamissopimuksen 189 artiklaa. Kun asetuksella on oikeusvaikutuksia yhteisöjen tuomioistuimessa käsiteltävän asian asianosaisten lisäksi kaikkiin niihin, joihin sitä voidaan soveltaa, yksittäisinä hallinnollisina toimina pidettävien päätösten vaikutukset eivät kuitenkaan ulotu näin laajalle. Jos se, jolle päätös on osoitettu, riitauttaa päätöksen ja saa sen kumotuksi, tämä vaikuttaa vain sen oikeusasemaan, jolle päätös oli osoitettu.
- 47 Komission kolmannessa valitusperusteessa väitetään, että valituksen kohteena olevan tuomion 55—63 kohdassa esitetyt perustelut ovat ristiriidassa 64—95 kohdassa esitettyjen perustelujen kanssa.
- 48 Komission mukaan on ristiriitaista väittää, että yhtäältä päätökset, joilla ruotsalaisille adressaateille määrätään sakkoja, jätetään kumoamatta sellutuomiossa, joten ne pysyvät voimassa ja velvoittavat, kun taas toisaalta tuomion julistamisen jälkeen päätöksillä ei katsota olevan oikeudellista perustaa, joten päätösten adressaattien maksamat sakot on palautettava.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 49 Valitus koskee pääasiallisesti sitä, onko silloin kun yhteisessä menettelyssä on annettu useita samanlaisia yksittäispäätöksiä, joilla määrätään sakkoja, ja kun vain jotkut niistä, joille päätökset on osoitettu, ovat nostaneet näistä päätöksistä kanteen ja saaneet ne kumotuksi tuomioistuimen päätöksellä, toimieliimen, joka on tehnyt päätökset, muiden adressaattien vaatimuksesta tarkasteltava uudelleen kumoamistuomion valossa niiden päätösten lainmukaisuus, joista ei ole nostettu kannetta, ja arvioitava, onko tämän tarkastelun perusteella syytä palauttaa maksetut sakot.
- 50 Ensiksi on todettava, että perustamissopimuksen 176 artiklassa eli ainoassa sopimusmääräyksessä, johon valitusasian vastaajat vetosivat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa, velvoitetaan toimielin, joka oli päättänyt sittemmin kumotusta toimesta, toteuttamaan ainoastaan kumoamistuomion täytäntöönpanon edellyttämät toimet.
- 51 Tätä velvollisuutta on kuitenkin rajoitettu kahdella tavalla.
- 52 Yhtäältä kun yhteisöjen tuomioistuin päättää toimivallan ylitystä koskevasta asiasta, se ei voi lausua kanteen ulkopuolisesta seikasta (ks. yhdistetyt asiat 46/59 ja 47/59, Meroni v. korkea viranomainen, tuomio 14.12.1962, Kok. 1962, s. 783, 801 ja asia 37/71, Jamet v. komissio, tuomio 28.6.1972, Kok. 1972, s. 483, 12 kohta), minkä vuoksi kumoavassa tuomiossa ei voida ylittää sitä, mitä kantaja on vaatinut.
- 53 Jos siis se, jolle tietty päätös on osoitettu, päättää nostaa tästä päätöksestä kumoamiskanteen, yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi on saatettu vain ne päätöksen osat, jotka koskevat tätä adressaattia. Sitä vastoin osat, jotka koskevat muita adressaatteja ja joista ei ole valitettu, eivät ole sen asian kohteena, joka on saatettu yhteisöjen tuomioistuimen ratkaistavaksi.

- 54 Toisaalta vaikka yhteisöjen tuomioistuinten antamalla kumoamistuomiolla on ehdoton oikeusvoima (ks. mm. asia 1/54, Ranska v. korkea viranomainen, tuomio 21.12.1954, Kok. 1954, s. 7, 34; asia 2/54, Italia v. korkea viranomainen, tuomio 21.12.1954, Kok. 1954, s. 73, 104 ja asia 3/54, Assider v. korkea viranomainen, tuomio 11.2.1955, Kok. 1955, s. 123) sekä tuomion tuomiolauselman että niiden perustelujen osalta, jotka ovat tuomiolauselman välttämätön tuki, tämä oikeusvoima ei voi aiheuttaa sellaisen vastaavasta syystä lainvastaisen toimen kumoamista, jota ei ole saatettu yhteisöjen tuomioistuimen arvioitavaksi.
- 55 Niiden perustelujen huomioon ottamisella, joista ilmenee yhteisöjen tuomioistuimen toteaman lainvastaisuuden täsmälliset syyt (ks. mm. asia C-415/96, Espanja v. komissio, tuomio 12.11.1998, Kok. 1998, s. I-6993, 31 kohta), pyritään ainoastaan määrittämään tuomiolauselmassa esitettyjen toteamusten täsmällinen merkitys. Kumoamistuomiolla esitetyn perustelun oikeusvoima ei voi ulottua niiden henkilöiden tilanteeseen, jotka eivät ole olleet asianosaisina oikeudenkäynnissä ja joihin nähden tuomiossa ei siis ole voitu ratkaista mitään.
- 56 Näin ollen vaikka perustamissopimuksen 176 artiklassa asianomainen yhteisöjen toimielin veloitetaan huolehtimaan siitä, ettei toimea, jolla kumottu toimi korvataan, rasita kumoamistuomiolla todettu lainvastaisuus, määräys ei kuitenkaan merkitse sitä, että toisin kuin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tuomionsa 69, 72 ja 85 kohdassa todennut, yhteisöjen toimielimen on niiden pyynnöstä, joita asia koskee, tarkasteltava uudelleen samanlaiset tai vastaavanlaiset päätökset, joiden väitetään olevan samalla tavoin lainvastaisia ja jotka on osoitettu muille kuin kantajalle.
- 57 Lisäksi on muistettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kun se, jolle päätös on osoitettu, ei ole nostanut kannetta perustamissopimuksen 173 artiklassa määrättyssä määräajassa, kyseinen päätös tulee sen osalta lopulliseksi (ks. mm. asia 20/65, Collotti v. yhteisöjen tuomioistuin, tuomio 17.11.1965, Kok. 1965, s. 1045 ja em. asia TWD Textilwerke Deggendorf, 13 kohta).
- 58 Tätä periaatetta soveltaen yhteisöjen tuomioistuin on useasti todennut, että jäsenvaltio, joka on antanut kumoamiskanteen nostamiselle asetetun määräajan päättäneenä, ei näin ollen komission nostaman jäsenyysvelvoitteiden laiminlyöntiä

koskevan kanteen yhteydessä voi enää EY:n perustamissopimuksen 184 artiklan (josta on tullut EY 241 artikla) nojalla asettaa sille tämän perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan (josta on tullut EY 88 artiklan 2 kohta) perusteella osoitettua päätöstä kyseenalaiseksi (ks. vastaavasti asia 156/77, komissio v. Belgia, tuomio 12.10.1978, Kok. 1978, s. 1881, 20 kohta ja asia C-183/91, komissio v. Kreikka, tuomio 10.6.1993, Kok. 1993, s. I-3131, 10 kohta).

- 59 Vastaavasti yhteisöjen tuomioistuin on todennut, että vaikka asianosainen voikin nostaa vahingonkorvauskanteen ilman, että se on velvollinen minkään säännöksen tai määräyksen perusteella vaatimaan vahinkoa aiheuttaneen lainvastaisen toimen kumoamista, kantaja ei tällä keinolla voi kiertää sitä, ettei kumoamiskannetta, joka koskee samaa lainvastaisuutta ja samaa rahallista vaatimusta, voida tutkia (ks. mm. asia 543/79, Birke v. komissio ja neuvosto, tuomio 12.11.1981, Kok. 1981, s. 2669, 28 kohta; asia 799/79, Bruckner v. komissio ja neuvosto, tuomio 12.11.1981, Kok. 1981, s. 2697, 19 kohta ja asia 175/84, Krohn v. komissio, tuomio 26.2.1986, Kok. 1986, s. 753, 33 kohta).
- 60 Tämän lisäksi edellä mainitussa asiassa TWD Textilwerke Deggendorf annetussa tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin totesi, että perustamissopimuksen 173 artikla estää sen, että valtiontuen saaja, jolla oli oikeus riitauttaa komission päätös, jolla tuki oli todettu lainvastaiseksi ja yhteismarkkinoille soveltumattomaksi, nostamalla kumoamiskanne perustamissopimuksen 173 artiklan viidennessä kohdassa määrättyssä määräajassa, mutta joka ei ollut tällaista kannetta nostanut, riitauttaa kansallisessa tuomioistuimessa kyseisen päätöksen täytäntöönpanon vedoten päätöksen lainvastaisuuteen. Toisenlainen kanta johtaisi siihen, että tuensaajalle annettaisiin mahdollisuus kiertää siihen nähden lopullinen päätös muutoksenhauille asetetun määräajan päättymisen jälkeen.
- 61 Tämä oikeuskäytäntö perustuu muun muassa siihen, että kanteen nostamiselle varatuilla määräajoilla pyritään oikeusvarmuuden turvaamiseen estämällä se, että sellaisista yhteisön toimista, joilla on oikeusvaikutuksia, voitaisiin rajoittamattoman ajan nostaa kanteita, sekä hyvän oikeudenhoidon ja prosessiekonomian asettamiin vaatimuksiin.
- 62 Tässä yhteydessä on vielä syytä muistaa, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yhteisöjen tuomioistuimen tai ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen

kumoamistuomio ei ole sellainen uusi seikka, jonka perusteella muutoksenhakua koskevan määräajan voitaisiin katsoa alkavan uudelleen yhtäältä muiden kuin oikeudenkäynnin asianosaisten osalta ja toisaalta niiden henkilöiden osalta, joita kumottu toimi koskee suoraan (asia 43/64, Müller v. ETY:n, Euratomin ja EHTY:n neuvostot, tuomio 17.6.1965, Kok. 1965, s. 499, 515; asia 52/64, Pfloeschner v. komissio, tuomio 14.12.1965, Kok. 1965, s. 1211, 1219; yhdistetyt asiat 15/73—33/73, 52/73, 57/73—109/73, 116/73, 117/73, 123/73, 132/73 ja 135/73—137/73, Kortner ym. v. neuvosto, komissio ja parlamentti, tuomio 21.2.1974, Kok.1974, s. 177, 38 kohta ja asia 125/87, Brown v. yhteisöjen tuomioistuin, tuomio 8.3.1988, Kok. 1988, s. 1619, 13 kohta).

- 63 Oikeusvarmuuden periaate, joka on 57—62 kohdassa mainittujen ratkaisujen taustalla, estää siis sen, että kun useat samanlaiset yksittäispäätökset, joilla määrätään sakkoja, on tehty yhteisessä menettelyssä ja kun vain jotkut niistä, joille päätökset on osoitettu, ovat vaatineet oikeusteitse niiden kumoamista ja saaneet ne kumotuksi, toimista päättäneen toimielimen on muiden adressaattien vaatimuksesta tarkasteltava uudelleen kumoamiskanteen perustelukohtien valossa niiden päätösten laillisuus, joista ei ole nostettu kannetta, ja arvioitava tämän tarkastelun perusteella, onko maksetut sakot syytä palauttaa.
- 64 Valitusasian vastaajat katsovat kuitenkin, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on soveltanut täsmällisesti edellä mainituissa asioissa Snupat vastaan korkea viranomainen ja Asteris ym. vastaan komissio 22.3.1961 antamissaan tuomioissa vahvistettuja periaatteita.
- 65 Näissä asioissa Snupat vastaan korkea viranomainen ja Asteris ym. vastaan komissio oli kuitenkin kyse eri tilanteista kuin nyt esillä olevassa pääasiassa.
- 66 Edellä mainitussa asiassa Snupat vastaan korkea viranomainen 22.3.1961 annetussa tuomiossa oli kyse hyvin erityisistä olosuhteista, minkä vuoksi yhteisöjen tuomioistuin tulkitsi yhdistetyissä asioissa 32/58 ja 33/58 Snupat vastaan korkea viranomainen 17.7.1959 annetun tuomion (Kok. 1959, s. 275) johdosta korkealle viranomaiselle kuuluvia velvollisuuksia erittäin laajasti.

- 67 Yhtäältä Snupat oli turvautunut järjestelmällisesti kaikkiin mahdollisiin oikeussuojakeinoihin, toisin kuin valitusasian vastaajat, jotka ovat antaneet perustamissopimuksen 173 artiklan viidennessä kohdassa määrätyn kahden kuukauden määräajan päättyä. Snupat oli ensin pyytänyt saada poiketa sille asetetusta velvollisuudesta suorittaa maksuosuutensa tasoituskassaan perustaen pyyntönsä poikkeuksiin, jotka korkea viranomainen oli myöntänyt kahdelle muulle tuottajalle, ja nostanut sitten kumoamiskanteen tämän kielteistä päätöstä vastaan. Sen jälkeen kun yhteisöjen tuomioistuin oli hylännyt kanteen edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa 32/58 ja 33/58, Snupat vastaan korkea viranomainen, 17.7.1959 antamallaan tuomiolla (Kok. 1959, s. 275), Snupat vaati korkeaa viranomaista peruuttamaan takautuvasti kahdelle muulle tuottajalle myönnetyt poikkeukset ja nosti sitten uuden kanteen yhteisöjen tuomioistuimessa korkean viranomaisen päätöksestä olla suostumatta tähän toiseen vaatimukseen, ja yhteisöjen tuomioistuin hyväksyi kanteen.
- 68 Toisaalta kahdelle muulle tuottajalle myönnetyt poikkeukset aiheuttivat Snupatille välitöntä vahinkoa voimassa olleen tasausjärjestelmän vuoksi siitä syystä, että poikkeusten vuoksi näiden tuottajien tuotantokustannukset laskivat ja Snupatin tuotantokustannukset nousivat, kun otetaan huomioon, että tämän maksuosuus arvioitiin uudelleen. Näin ei kuitenkaan käy niille eri tahoille, joille sellupäätös on osoitettu määrättyjen sakkojen suuruuden osalta, sillä joidenkin sakkojen kumoaminen ei vaikuta millään tavoin niiden sakkojen suuruuteen, joita ei ole riitautettu.
- 69 Valittajat eivät voi menestyksellisesti myöskään vedota edellä mainitussa asiassa Asteris ym. vastaan komissio annettuun tuomioon, jossa yhteisöjen tuomioistuin totesi, että sellaisen aikaisemmin annetun tuomion johdosta, jolla kumottiin tiettyä markkinointivuotta koskeva maatalousasetus, asianomaisella toimielimellä oli velvollisuus poistaa niistä säädöksistä, jotka oli jo annettu viimeisen tuomion antamisen ajankohtana ja joilla säänneltiin myöhempiä markkinointivuosia, ne säännökset, jotka olivat sisällöltään samat kuin lainvastaiseksi todetun asetuksen säännökset.
- 70 Asia koski nimittäin ajallisesti perättäisten asetusten kumoamista siten, että aikaisemman asetuksen kumoaminen velvoitti väistämättä asetuksen antanutta toimielintä ottamaan huomioon myöhempiä asetuksia laatiessaan yhteisöjen tuomioistuimen antaman tuomion.

- 71 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on näin ollen tehnyt oikeudellisen virheen todetessaan, että perustamissopimuksen 176 artiklassa komissiolle asetetaan velvollisuus tarkastella niiden pyynnöstä, joita asia koskee, uudelleen sellupäätöstä sellutuomion perustelukohtien valossa siltä osin kuin se koskee näitä, ja arvioida tämän tarkastelun perusteella, oliko suoritettut sakot syytä palauttaa. Valituksen kohteena oleva tuomio on näin ollen kumottava.
- 72 EY:n tuomioistuimen perussäännön 54 artiklan ensimmäisen kohdan toisen virkkeen mukaan, kun kyseessä on ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomion kumoaminen, yhteisöjen tuomioistuin voi ratkaista asian lopullisesti itse, jos asia on ratkaisukelpoinen. Yhteisöjen tuomioistuin katsoo, että asia on näin.

Kumoamiskanne, joka on esitetty ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa 4.10.1995 tehtyä päätöstä vastaan

- 73 Kumoamiskanteessaan valitusasian vastaajat vetosivat yhteen kanneperusteeseen, joka perustui siihen, että komissio oli 4.10.1995 tekemällään päätöksellä jättänyt noudattamatta sellutuomiosta johtuvia oikeudellisia seurauksia.
- 74 Tämän kanneperusteen ensimmäisessä osassa valitusasian vastaajat toteavat, ettei komissio ole noudattanut sitä yhteisön oikeuden periaatetta, jonka mukaan kumoamistuomio tekee kanteen kohteena olleen toimen pätemättömäksi kaikkia kohtaan (*erga omnes*) takautuvasti (*ex tunc*).
- 75 Kanneperusteen toisessa osassa valitusasian vastaajat väittävät, että komissio on rikkonut perustamissopimuksen 176 artiklan 1 kohtaa, jonka mukaan ”toimielimen, jonka säädös on julistettu mitättömäksi tai jonka laiminlyönti on julistettu tämän sopimuksen vastaiseksi, on toteutettava yhteisön tuomioistuimen tuomion täytäntöön panemiseksi tarvittavat toimenpiteet.”

- 76 Koska kanneperusteen ensimmäinen osa ei ole perusteltu syistä, jotka on esitetty tämän tuomion 19, 20, 54 ja 55 kohdassa, ja toinen osa syistä, jotka on esitetty tämän tuomion 50—56 kohdassa, valitusasian vastaajien ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa 15.12.1995 nostama kumoamiskanne, joka koski 4.10.1995 tehtyä päätöstä, jolla niiden vaatimus saada asia uudelleen tarkasteltavaksi sellutuomion valossa hylättiin, on hylättävä perusteettomana.

Oikeudenkäyntikulut

- 77 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 122 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan silloin, kun valitus on perusteltu ja yhteisöjen tuomioistuin ratkaisee itse riidan lopullisesti, se päättää oikeudenkäyntikuluista. Saman työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan, jota sovelletaan 118 artiklan nojalla muutoksenhakumenettelyyn, asianosainen, joka häviää asian, veloitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut.
- 78 Koska valitus oli perusteltu ja valitusasian vastaajien nostama kanne perusteeton, nämä veloitetaan vastaamaan kaikista ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa ja yhteisöjen tuomioistuimessa aiheutuneista oikeudenkäyntikuluista.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

- 1) Asiassa T-227/95, AssiDomän Kraft Products ym. vastaan komissio, 10.7.1997 annettu yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio kumotaan.
- 2) AssiDomän Kraft Products AB ym:n 15.12.1995 ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa nostama kumoamiskanne hylätään.
- 3) AssiDomän Kraft Products AB ym. velvoitetaan vastaamaan kaikista ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa ja yhteisöjen tuomioistuimessa aiheutuneista oikeudenkäyntikuluista.

Rodríguez Iglesias	Kapteyn	Puissochet
Hirsch		Jann
Moitinho de Almeida	Gulmann	Murray
Edward		Ragnemalm
Sevón	Wathelet	Schintgen

Julistettiin Luxemburgissa 14 päivänä syyskuuta 1999.

R. Grass

kirjaaja

G. C. Rodríguez Iglesias

presidentti

I - 5419